herpy

LEGUANER

Desert Iguana

Dipsosaurus dorsalis

Dipsosaurus dorsalis er en lys, hurtig og usædvanligt varmetålende ørkenleguan fra det sydvestlige USA og det nordvestlige Mexico. Den bliver 33-45 cm lang, graver i sand og lever næsten kun af blomster, blade og knopper. Den kræver et tørt terrarie med dyb sandbund, meget høj varme og kraftig UVB, og den kan leve 8-15 år.

Familie: Iguanidae Tidligere navn: *Crotaphytus dorsalis; Dipsosaurus carmenensis* Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**33-45 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-38 °C**
Hotspot	**42-46 °C**
Temperatur, nat	**18-24 °C**
Luftfugtighed	**15-30 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 4
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**31-33 mdr.**
Kuldstørrelse	**3-8 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**60-75 dage** ved 30-35 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen leguaner eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Dipsosaurus dorsalis er en middelstor, rundkroppet leguan med lille, kort hoved, lange stærke ben og en lang, tilspidset hale, der er omkring halvanden til to gange så lang som kroppen. Langs midten af ryggen løber en lav kam af let forstørrede, kølede skæl. Ingen anden øgle i USA har en sådan rygkam.

Kroppen er omkring 13 cm fra snude til kloak, højst godt 15 cm. Voksne dyr bliver typisk 33-40 cm lange regnet med hale, og de største når omkring 45 cm. Farven er lysegrå til cremehvid med et mønster af brune og ofte rødlige pletter og net på ryg og sider, og pletterne bliver til brudte bånd på halen. Bugen er bleg. Hanner og hunner ligner hinanden. Begge kan blive lyserøde på bugen og siderne i yngletiden, og hannerne får forstørrede, lyse lårporer på indersiden af lårene.

Slægtsnavnet betyder "tørstig øgle". *Dipsosaurus* er søstergruppe til alle andre leguaner og skilte sig fra dem for omkring 38 millioner år siden. Slægten har kun to arter, *D. dorsalis* og *D. catalinensis*, som lever på Isla Santa Catalina i Californiabugten.

Arten er meget hurtig og kan løbe på bagbenene, men den er rolig i hånden, når den er vænnet til håndtering. Tæer og kløer er skrøbelige.

Udbredelse og levested

Dipsosaurus dorsalis lever i Mojave- og Sonoraørkenen: i det sydøstlige Californien, det sydlige Nevada, det vestlige Arizona og det sydvestlige Utah, og sydpå gennem Baja California, det vestlige Sonora og det nordvestlige Sinaloa. Arten findes også på flere øer i Californiabugten.

Udbredelsen følger i store træk creosotbuskens, og arten holder sig mest under 1.000 m.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Mexico.

LEVESTED

Dipsosaurus dorsalis lever i tør, sandet ørken med buskads, ofte lige ved creosotbuskene, og på sandflader med små klitter og spredte sten. Den findes også i stenede, tørre flodlejer op til 1.000 m. I den sydlige del af udbredelsen lever den i tørt subtropisk krat og tørskov.

Arten tåler høj varme usædvanligt godt og er aktiv ved omkring 40 °C, når andre øgler har trukket sig tilbage. Kropstemperaturen hos aktive dyr ligger på 37-42 °C. Dyrene søger skygge, når kroppen når de lave fyrre grader, og går i hul ved omkring 45 °C. Lufttemperaturer på 55-60 °C er dødelige. Hullerne graves i sandet under buske, og dyrene bruger også andre dyrs huler. Mærker de fare, løber de ind i en busk og ned i et hul.

Hannerne er territoriale og laver armbøjninger. Fra efteråret til omkring marts ligger dyrene i vinterhvile under jorden.

Kosten er knopper, blomster, frugter og blade, især fra creosotbusk, og kun en lille smule insekter. Unge dyr æder flere insekter end voksne.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Et dyr eller et par skal have et terrarie på mindst 120 × 60 × 60 cm (længde × bredde × højde). Tre-fire voksne dyr skal have mindst 120 × 120 cm gulvplads og helst 180 × 90 cm. Brug glas frem for plastik og net: de lange kløer sætter sig fast i net, så tæerne kan brække, og dyret gnider snuden til blods mod net. Et netlåg er fint. Dyret er nysgerrigt, så placér terrariet, hvor der sker noget.

Bunden er et dybt lag rent sand på 20-30 cm, gerne blandet med lidt fint grus. Sandet skal være ganske let fugtigt i dybden, så gangene ikke falder sammen. Sten, grene og kork giver solpladser, og store sten skal stå på terrariets bund og limes sammen med akvariesilikone, så de ikke kan falde ned over dyret, når det graver. Sæt et skjul i hver ende.

Der må højst være én han, for hannerne er territoriale.

TEMPERATUR

Luften skal ligge på 28-38 °C om dagen med en tydelig gradient, og den varme halvdel skal have 33-41 °C, som arten foretrækker. Solpladsen skal have 42-46 °C målt på overfladen med et infrarødt termometer. Det er blandt de højeste tal for almindeligt holdte øgler, men arten har brug for varmen for at fordøje plantekosten. Brug en halogenspot over solpladsen, gerne suppleret med en varmemåtte under en del af terrariet, og sørg for, at dyret kan grave sig væk fra varmen og lyset. Om natten slukkes lampen, og temperaturen kan falde til 18-24 °C.

Mål varmen hver dag. Et sløvt dyr er som regel for koldt.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav: 15-30 %, kortvarigt højere lige efter en let sprøjtning af sandet. Sprøjt kun bunden en smule, når sandet er så tørt, at gangene falder sammen. Ventilationen skal være god, og et hygrometer viser, at luften holder sig tør.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Sæt en lille, stabil vandskål i den kølige ende. Arten drikker sjældent af skålen og får det meste af sin væske fra fugtigt grønt, men skålen skal stå fremme hele tiden. Skift vandet dagligt, for dyret dækker den let med sand.

LYS OG UVB

Dipsosaurus dorsalis er dagaktiv og hører til Ferguson-zone 4. UVB er nødvendigt: brug et T5 HO-rør på 10-12 % med et UV-indeks på 6-8 ved solpladsen, og hold afstanden til dyret til 25-35 cm, medmindre producenten anviser andet. UVB går ikke gennem glas eller plastik. Skift rørene efter producentens anvisning.

Stærkt lys i mindst 12 timer i døgnet giver hurtigere vækst og bedre sundhed; 12-14 timer på timer passer. En varmelampe i en reflektor over solpladsen giver både varme og lys.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Dipsosaurus dorsalis er planteæder, og kosten skal være plantebaseret. Giv bladrige grøntsager som mælkebøtte, bladkål og sennepskål, blomster som hibiscus og mælkebøtte, og squash, græskar, peberfrugt og lidt bær. Skær alt i små stykker, for munden er lille. Undgå avocado og aubergine, og begræns spinat og grønkål. Fugtigt grønt dækker en del af væskebehovet.

Planteædere skal æde meget og tit, så der skal være foder hver dag, og gamle rester fjernes dagligt. Dyret overæder sig ikke. Insekter udgør kun en meget lille del af den naturlige kost og er ikke nødvendige. Ved en varieret plantekost og kraftig UVB er tilskud heller ikke nødvendigt, og mineraltilskud, især kalium, frarådes.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dipsosaurus dorsalis er rolig og kan blive tæt på tam, hvis den håndteres roligt fra ung. Løft den nedefra, og luk ikke hånden om den. Nyfangne og meget varme dyr kan bide, så huden brister, men oftest stikker de af. Arten er meget hurtig, så hold øje med den hele tiden uden for terrariet. Den kan smide halen, men det sker kun ved stærk stress, og halen vokser ikke altid ud igen. Vask hænder efter hver kontakt, fordi krybdyr kan bære *Salmonella*.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene ligner hinanden. Modne hanner har forstørrede, lyse lårporer i yngletiden og ofte rødlige tegninger ved haleroden. Dyrene er kønsmodne efter omkring 31-33 måneder i fangenskab; i naturen kan det tage længere.

PARRING

Parringen sker fra april til juni, mest i maj og juni. Hannen laver armbøjninger og forsvarer sit territorium, så der må kun være én han i et terrarie. Avl kræver ro, et stort terrarie og høj varme.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger op til 8 næsten runde æg, oftest 3-8, i en gang, hun graver i let fugtigt sand. Der lægges normalt ét kuld om året, under gode forhold to. Lægepladsen skal ligge uden planterødder, være dyb og let fugtig og have en jordtemperatur på 28-38 °C. Appetitløshed, gravning uden æglægning og en opsvulmet bug kræver en dyrlæge.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt med samme side opad til en rugemaskine med fugtig vermiculit eller perlit. I naturen udvikler de sig ved 28-38 °C og klækker efter 60-75 dage, hurtigst ved de høje temperaturer. 30-35 °C er et passende udgangspunkt i rugemaskinen.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er omkring 10-14 cm lange ved klækningen og har et mere broget mønster end de voksne, ofte med gult på hoved og ryg. De vokser omkring 2 cm i kropslængde om året og skal fra første dag have høj varme, stærkt lys, UVB og fint skåret grønt hver dag. De kan gå sammen i nogle måneder, men hannerne skal skilles, før de begynder at angribe hinanden.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt UVB, for lidt varme og forkert kost:

- Knoglesvind ved for lidt UVB eller for meget spinat. Tegn er muskeltrækninger og almen sløvhed.
- Brækkede tæer og kløer og skrabet snude, hvis dyret holdes i et terrarie med net.
- Forbrændinger fra ubeskyttede varmelamper.
- Dårlig fordøjelse og forstoppelse ved for kold opstilling.
- Fedme ved for meget frugt.
- Hudrester på snude og øreåbninger hos gamle eller for tørt holdte dyr. Træk aldrig i huden; fugt den, og fjern den forsigtigt.
- Parasitter hos nyindkøbte dyr.
- *Salmonella* uden symptomer, som kan smitte mennesker.

Vilde dyr bliver omkring 7 år, og i fangenskab er der registreret dyr på knap 15 år. Besøg en dyrlæge med erfaring i krybdyr kort efter anskaffelsen og derefter hvert år. Vægttab, ændret appetit, muskeltrækninger og unormal afføring kræver en dyrlæge.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.